

Bjelovarski 'trag' tajanstvene Milene, žene zaljubljene u Bosnu, i danas je zagonetka za povjesničare

Slavica Trgovac Martan

🕒 16. rujna 2022.

PODIJELI S PRIJATELJIMA!

Prva bosanska novinarka Milena Mrazović-Preindlsberger, koja je, prema mnogim izvorima, rođena u Bjelovaru 28. prosinca 1863. godine, bila je iznimno svestrana žena. Osim novinarskih tekstova, pisala je i knjige, skladala i izvodila glazbu, provodila etnološka i antropološka istraživanja diljem Bosne koju je, kako proizlazi iz njezinih radova, voljela svim srcem i dušom. Tekstove o bosanskim ljudima, krajevima, običajima, legendama i običajima pisala je i objavljivala na njemačkom jeziku jer je, vjeruje se, na taj način željela približiti stranom svijetu ljepote svoje zemlje.

-Milena Mrazović je za života objavila pet knjiga i sve su bile na njemačkom. To je možda jedan od razloga zbog kojeg kod nas i nije toliko poznata. No, to nije opravdanje i radovi jedne tako važne ličnosti u Bosni i Hercegovini svakako trebaju biti prevedeni – kazala je prilikom predavanja o prvoj

bosanskoj novinarki u Travniku u proljeće 2021., koje je su organizirali članovi tamošnjeg Kluba čitanja i pisanja novinarka Irena Fišić.

Do sada su prevedene dvije njezine knjige. Jedna nosi naziv *Bosanske narodne bajke* i, kako joj samo ime kaže, sadrži bajke i legende bosanskoga kraja.

-Možda će ovaj ili onaj stručnjak zapaziti moj marljivi trud da u cijelosti prenesem osobnosti detalja, možda će s osmjehom punim razumijevanja otkriti čudnovata svjetla koja sam možda uspjela sačuvati. Inače ću biti sasvim zahvalna i zadovoljna ako posebnog zvuka naših dalekih bosanskih brda stara čarolija neobičnih priča općini nepristrasnog čitaoca u potrazi za životom – napisala je sama Milena Mrazović o svome djelu.

Osim *Bajki*, u Bosni je prevedena i njezina knjiga *Bosanska istočna željeznica*. Prijevod je izdalo Srpsko kulturno društvo Prosvjeta iz Sarajeva, a knjigu je uredila Dragana Tomašević. Riječ je o putopisu nekadašnjom bosanskom željeznicom koja je tadašnjem narodu bila, kako kaže Tomašević, „hraniteljica“. Urednica spomenute knjige drži nevjerojatnim da je Mrazović, unatoč silnom angažmanu da svijetu predstavi Bosnu i danas ondje relativno nepoznata osoba.

-Apsurd je da žena, koja je toliko pisala o Bosni, voljela je i poznavala, u toj svojoj posvojenoj i voljenoj zemlji ostala potpuno nepoznata. Nije to slučaj samo danas, devedeset godina nakon smrti, već je i za života bila nepoznata širim krugovima. Nasuprot tome, kad je umrla u siječnju 1927. godine u Beču gdje je i živjela, sve novine su isti dan donijele vijest o njenoj smrti. Pisali su da je umrla bosanska spisateljica. Tako da mi knjige Milene Preindlsberger-Mrazović danas zapravo prevodimo – kazala je svojedobno u razgovoru za Al Jazeera Dragana Tomašević.

Prijevod s njemačkog čekaju još tri Milenine knjige, a među njima je i možda najpopularnije njezino djelo *Selam – skice i pripovijesti iz bosanskog života*.

-Ona je tematski posvećena bosanskom, muslimanskom životu, a prevedena je na engleski i ruski jezik. Nadalje, napisala i knjigu o prvim danima okupacije Sarajeva te *Bosanske skice*, putopisni dnevnik Bosnom i Hercegovinom – kaže novinarka Irena Fišić. U Klubu čitanja i pisanja Travnik planiraju pokrenuti inicijativu da se upravo *Bosanske skice* uskoro prevedu kako bi i ovdašnja publika lakše došla do njih.

Milena Mrazović bila je vrlo obrazovana, školovala se u Budimpešti, a svoja je znanja koristila na različitim područjima i stalno ga nadopunjavala. Kao to je spomenuto u prvom tekstu o ovoj

iznimnoj ženi, bila je i skladateljica te pijanistica. Skladala je uglavnom salonske komade koji su u to vrijeme bili popularno, a jedno od njezinih najpoznatijih djela je marš Württemberg koji je skladala u čast nekadašnjeg guvernera Bosne i Hercegovine vojvode Williana Württemberga.

Njezin književni, novinarski i glazbeni opus tek su djelić bogatstva koje je ostalo za njom. Pripadaju joj je i brojne zasluge na području etnografije, a bogata građa koju je prikupila na svojim putovanjima Bosnom darovana je Zemaljskom muzeju u Sarajevu čija suosnivačica je bila. K tome, Milena Mrazović je prva osoba koja je održala predavanje o Bosni u Beču 1896. godine.

Unatoč svemu što je učinila za promociju Bosne, o njoj se i ondje danas relativno malo zna. Tek posljednjih godina intenzivnije se istražuje njezin život i stvaralaštvo.

A još manje poznata je u Bjelovaru u kojem je navodno rođena prije 159 godina. U Državnom arhivu u Bjelovaru danas, na žalost ne postoji niti jedan dokument koji bi potvrdio taj podatak koji se često spominje u životopisu Milene Mrazović. Ravnateljica bjelovarskog Arhiva Martina Krivić Lekić s kolegama je pretražila knjige ondašnje župe Bjelovar kroz nekoliko godina, no imena Milene Mrazović u njima – nema.

-Postoji mogućnost da je njezina majka u vrijeme poroda bila na putu te da je rodila u nekom drugom mjestu. U tom slučaju bi Milena bila upisana u župnu knjigu toga mjesta, a ne bjelovarsku – kaže Krivić Lekić.

Osim činjenice da Milene nema u ovdašnjim sačuvanim župnim maticama, istraživanje njezina bjelovarskog porijekla otežava još jedna činjenica.

-Gradivo raznih gradskih ustanova i gradivo iz razdoblja Vojne krajine nepovratno uništeno je u razdoblju od 1940. do 1945., moguće i ranije, no to ne možemo znati. Nemamo sačuvano gradivo uprave ili školstva gdje bi mogli pokušati pronaći dokaz da je npr. pohađala školu na našem području. Naglasak je na riječi pokušati jer nemamo niti polaznu točku za istraživanje njenog djetinjstva – ništa o ocu, majci, njihovima zanimanjima i privatnim interesima, da su bili u nekim gradskim društvima i slično – kaže Krivić Lekić, dodajući kako će Državni arhiv svakako i dalje tragati za porijeklom ove iznimne žene jer ona to svakako zaslužuje.

*Dozvoljeno prenošenje sadržaja uz objavu izvora i autorice

*Tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije

HOTEL PICOK
****
HOTEL PICOK PREDSTAVLJA
PLESNE VEČERI
07.10.
PETAK
NAJBOLJA PODRAVSKA GLAZBA
FRANJO BARIĆ
Najbolja vina podravine VINA S PESKOV
Najbolji podravski tamburaši
Tradicionalna jela podravine našeg restorana Đurđevačka iža

PODIJELI S PRIJATELJIMA!

BIH

BJELOVAR

MILENA MRAZOVIĆ-PREINDLSBERGER

AKTUALNO